

SOFIE →→→ FILOSOFIE →→→ ANTROPOSOFIE

SEDM SVOBODNÝCH UMĚNÍ

Rudolf Steiner v textu "Bytostná podstata Antroposofie" 1) říká, že antroposofie navazuje nejprve na starozákonní Sofii (Božskou Moudrost) a pak na filosofii. Dále tyto tři Sofie jsou jednou a touž živoucí ženskou bytostí, která vzhledem k aktuálním okolnostem nabývá jiná jména. Nemusí to být tak překvapivé vzhledem k tomu, že jako ženské bytosti jsou charakterizovány řecké múzy a ženské podstaty je i sedm tzv. svobodných umění, které se v některých konkrétních s filosofií střetly.

Sofia

Sofia je božská Moudrost promlouvající na několika místech Starého zákona, nejvíce v kapitolách Přísloví, Kniha Moudrosti a Sírachovec. Značnou úctu si zachovala v pravoslaví, Sofii je zasvěcen hlavní konstantinopolský chrám Hagia Sofia (za turecké vlády předělaný na mešitu), v Kyjevě stojí chrám sv. Sofie založený v 11. století.

Stěžejní je proslov Sofie ohledně své úlohy u Hospodina: "Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna. Od věků jsem ustanovena od počátku, od pravěku země. Ještě nebyly propastné tůně, když jsem se zrodila, ještě nebyly prameny vodami obtěžkány. Když ještě byly hory ponořeny, před pahorky jsem se narodila. Ještě než učinil zemi a všechno kolem a první hroudy pevniny, když upevňoval nebesa, byla jsem při tom, když vymezoval prostor nad propastnou tůní, když seshora zavěšoval mračna, když sílily prameny propastné tůně, když kladl moři jeho meze, aby vody nevystupovaly z břehů, když vyměřoval základy země, byla jsem mu po boku." (Př. 22-29)

Sofie/Filosofie

Učenci toužili po moudrosti, a tím tedy i po bytosti, která ji představuje. Ten vztah se dal nazvat zamilováním, a tady vzniká slovo Filo-sofie ve významu láska k moudrosti. Není to láska k abstraktnímu vědění, nýbrž skutečná láska jedné bytosti k druhé. Historické prameny zachycují několik takových případů zamilovaných učenců. V řecké kultuře je milovaná bytost stále zvána Sofií, v latinské spíše Filosofii.

Konstantin zvaný Filosof, jeden ze dvou věrozvěstů přišedších v 9. století na Velkou Moravu, měl jako malý chlapec sen: "V sedmi letech dítě vidělo sen a vyprávělo je otci a matce a pravilo: "Náčelník shromáždil všechny dívky našeho města a řekl mi: Vyber si z nich, kterou chceš za ženu a pomocníci věkem ti rovnou. Já jsem se na všechny podíval a prohlédl si je a uviděl jsem jednu krásnější než všechny ostatní ... Jméno její bylo Sofia, to jest moudrost: Tu jsem si vyvolil". 2)

Pozdně antický filosof Boethius působil v 6. století za vlády Ostrogótů v Itálii. Pohyboval se kolem dvora Theodoricha Velikého, ale upadl v nemilost a skončil ve vězení. Tam stvořil dílo s názvem Filosofie utěšitelkou. Dílo se odehrává formou dialogu s Filosofii, která vystupuje opět jako ženská postava: "Spatřil jsem, jak se nad mou hlavou objevila

žena velmi důstojné tváře s planoucíma očima ... Pak se na mě podívala očima dokořán otevřenýma a pravila: "To jsi ty, co byl kdysi odkojen mým mlékem a vyživen mou stravou a dosáhl jsi díky tomu síly mužného ducha?" 3)

To mateřské mléko je zřejmě nějaký Sofiin atribut. Mateřské mléko dává matka nezištně z čisté lásky, 4) což by ukazovalo spíš na mateřský cit Sofie k filosofům než na milenecký. Sama Sofie to přímo nerozlišuje: "Kdo se přidrží zákona, získá moudrost. Ona mu vyjde vstříc jako matka, přijme ho jako mladá nevěsta." (Sír. 15, 1-2)

Zamilovaný vztah ovšem přímo uvádí Rudolf Steiner v odkazovaném článku na příkladu Danteho: "Když, hledě na zjev, na dech její lepý / já mním, že vane něžně vánek ráje / že úsměv samu lásku podaruje / co praví oko, nemá lži ni stopy.

Dante sám řekl - a myslím, že žádný moderní kritik nebude moci popřít, že on věděl, co chtěl říci -, že onou "milenkou", k níž měl tak bezprostřední osobní vztah, není žádná jiná dáma než Filosofie. A Dante sám řekl, že když hovoří o očích, že to, co říkají, není žádná lež, že míní těma "očima" zdůvodnění pro pravdu; a že tím "úsměvem" míní umění přednášet to, co sděluje duši pravda; a slovem "láska", 'amor', že míní vědecké studium, lásku k pravdě. A říká výslovně, že když mu byla vyrvána osobní milenko, Beatrice, a když musil postrádat osobní vztah, že se tu přiblížila k jeho duši, plna soucitu a lidštější než cokoli jiného, co je lidské, že se k jeho duši přiblížila žena "Filosofie".

Jinou možnost spojení nabízí mystik Jakub Böhme (1575-1624), u něho je spojení více mystické: "Když se úhelny kámen Kristův pohne ve vybledlém obraze lidském a projeví se jeho upřímným obrácením a pokáním, tímto pohnutím ducha Kristova zjeví se též Panna Sofia ve svém panenském půvabu, takže se před ní duše zhrozí své nečistoty, jako by v ní teprve procitly všechny veškeré hříchy a ona se jich zhrozí a chvěje se. Neboť tehdy se koná soud nad jejími hříchy, takže ona se sice ve své nehodnosti drží zpět a stydí se svého krásného druha, jde do sebe a umenšuje se coby nehodná přijmout takový klenot. ... Ale vznešená Sofia se přiblíží k esenci duše a nežně ji políbí a tinguje paprsky své lásky její temný oheň a prozáří duši svým políbením lásky. Tehdy duše ve svém těle poskočí velikou radostí v síle panenské lásky, jásá a chválí velikého Boha ze síly božské Sofie." 5)

Sofie/Marie

Böhme na jiném místě rozvádí trápení "ubohé duše", která dojde spasení před branami pekla tím, že začne toužit po Božím milosrdenství: "I slavila se svatba Beránkova a sňatek vznešené Sofie s duší; do její esence byl vtištěn pečetní prsten Kristova vítězství a ona byla přijata znovu za dítě Boží a jeho dědice." 6)

Sofie tu utěšuje ubohou duši podobným způsobem, jako když utěšovala uvězněného Boethia (mohl být Boethiův pobyt ve vězení svého druha mystickým zážitkem?). Zajímavé je ale spojení lidské duše přímo se Sofií. Tomáš Boněk považuje za příklad

splynutí lidské duši se Sofií Pannu Marii. Marie provázela Ježíše v období mezi jeho dvanáctým až třicátým rokem, o kterém evangelia mlčí: "Rudolf Steiner hovoří zejména o hlubokém rozhovoru na konci tohoto osmnáctiletého období, ve kterém Ježíš naposledy popsal hloubku svého utrpení. Soucitně naslouchající Maria přitom prožila vnitřní proměnu, při které na ní sestoupila nebeská Moudrost - Sofia.

Když Kristus Ježíš dokončil svou pozemskou pouť, stála pod křížem Maria-Sofia a Jan, nejmilejší učedník. Když je Ježíš spatřil, pravil: 'Ženo, hle, syn tvůj!' a k učedníkovi: 'Hle, matka tvá!' ... Na místo Krista ve vztahu k Sofii přichází jednotlivý člověk, povoláný pokračovat v díle stvoření." 7)

Steiner vztah Marie a Sofie rozebírá ještě v kapitole O Panně Sofii a Duchu svatém. 8) "Křesťanská esoterika označovala očistěné, zprůzračnělé astrální tělo, které ve chvíli, kdy podstupuje osvětlení, neobsahuje v sobě nic z nečistých dojmů fyzického světa, nýbrž pouze poznávací ústrojí pro duchový svět, názvem „čistá, cudná, moudrá Panna Sofie“. Tím vším, co člověk do sebe přijal v katharzi, očistil a zušlechtil své astrální tělo v „Pannu Sofii“. A „Panně Sofii“ přichází vstříc kosmické já, vesmírné já, jež způsobuje osvětlení, jež tedy činí, že člověk má kolem sebe světlo, duchové světlo. Toto druhé, co přistupuje k „Panně Sofii“, nazvala křesťanská esoterika - a nazývá to tak dodnes - „Duch svatý“." (s. 6) ...

"Pisatel Janova evangelia si prohlédl vnější, historickou matku Ježíšovu, aby zjistil její nejnápadnější vlastnosti a pak si řekl: Kde pro ni najdu jméno, které by nejdokonaleji vyjádřilo její bytost? A protože se dřívějšími inkarnacemi, jimiž prošla, dostala až na tu duchovní výši, na níž stála, - protože byla ve své vnější osobnosti jakoby otiskem, jakoby zjevením toho, čemu se v křesťanské esoterice říkalo „Panna Sofie“, proto pojmenoval matku Ježíšovu „Panna Sofie“. Tak se jmenovala vždycky na oněch skrytých místech, kde se vyučovalo křesťanství esoterním způsobem: „Panna Sofie“." (s. 8)

Sofie/Antroposofie

Tomáš Boněk dále pokračuje: "Lidská duše se nejdříve sklonila ve zbožném uctívání před Matkou Boží, aby později poznala, že se jí sama má stát. Modernímu člověku už nestačí radostná zvěst o vykoupení, na cestu do Betléma se chce vydat i on sám." (s. 5)

Sofie stála u stvoření nebes i světa. K tomuto makrokosmickému pojetí přistupuje mikrokosmické, kdy se Sofie přibližuje k lidským duším, až s nimi uzavře sňatek, do lidí proniká. Z opačné strany splynout se Sofií není hoden pouze Kristus, ale už i člověk. Sofie splynutá s člověkem se pak stává Antropo-Sofií; není to jen moudrost objektivně působící, která tvoří svět, Sofie čeká na přijetí člověkem a další rozvíjení v něm. I svět má pak přetvářet člověk, ne jen božské bytosti samy. A z lidské strany člověk toužící po moudrosti touží rozumově vědomě pochopit a prozkoumat duchovní světy, nikoli jen přijmout a odsouhlasit hotová fakta.

SEDM SVOBODNÝCH UMĚNÍ

Svobodná umění se skládají z tzv. trivia a kvadrivia; k triviu náleží gramatika, rétorika a dialektika, ke kvadriviu aritmetika, geometrie, astronomie a hudba. Původ svobodných umění je v antice, další strukturu dostal na středověkých univerzitách. Student začínal triviem, po absolvování dostal titul bakalář. Pak nastoupil na studium kvadrivia, po něm získal titul magistr. Poté mohl pokračovat ve studiu medicíny, práv nebo teologie, pak získal titul doktor (z toho jsou dodnes tituly tituly MUDr., JUDr., ThDr.).

Proč zrovna "svobodná" umění? Protože řemeslná a jiná umění sloužila k práci a k obživě, kdežto svobodná umění byla na obživě (co se týče antiky) nezávislá, člověk se jim mohl věnovat svobodně. Podobně jako když Steiner uvádí jako čistě svobodná rozhodnutí studovat duchovno nebo meditovat - všechny ostatní věci nějak souvisí s ukotvením ve fyzickém světě, člověk je k nim nucen, aby slušně žil nebo přežil, ale věnovat se duchovním věcem je rozhodnutím svobodné vůle.

Kvadrivium

Raná řecká filosofie hledala základ světa v nějaké látce. Reprezentanti tzv. milétské školy definovali tuto pralátku postupně jako vodu (Thalés), neurčitý a neomezený apeiron (Anaximandros) a vzduch (Anaximenés).

Steiner ty různé pohledy vysvětluje tím, že každý filosof podle svých schopností viděl na některá předešlá vtělení Země. Thalés viděl starý Měsíc složený z mlhavých par, Anaximenés staré Slunce, na Anaximandra zbývá starý Saturn.

V dalším běhu času vystoupil učenec Pýthagorás (asi 580-500) s tím, že základem světa je - číslo. Pýthagorás tedy rozvíjel aritmetiku, která se zabývá vztahy čísel, a k tomu geometrii, která zkouá čísla v rámci prostoru. Co má správné proporce, je pak krásné. Steiner na jiném místě uvádí, že Řekové znali správné proporce pro stavbu svých chrámů, že jimi dokonce přitáhli do chrámu onoho boha, kterému chrám zasvětili; boha asi nebylo nutné nějak zvlášť vzývat, když byl v chrámu přítomen a chrám se stal jakoby jeho fyzickým tělem.

K aritmetice a geometrii přistupuje astronomie, která sleduje vztahy nebeských těles a jejich tras. A jako vrchol toho všeho Pýthagorás připojuje hudbu. Definoval hudební stupnici o osmi tóninách, kde každý tón odvisel od délky struny. Spojením astronomie a hudby byl Pýthagorás schopný popsat tzv. hudbu sfér. Každá planeta využívá nějaký tón - čím je planeta vzdálenější, tím je rychlejší a její tón pak vyšší. Soulad všech tónů pak tvoří onu hudbu sfér, kterou člověk bohužel až na výjimky nevnímá. Znal ji ale Goethe, když popisuje cestu Slunce v Prologu Fausta: "Slunce svou píseň pje jako král / uprostřed shluku mu rivalských sfér. Vytčenou cestu spěchá dál a dál / jak dunivý hrom drží starý směr."

Dále studium matematiky by mělo napomoci získat hudební sluch v příštím životě a naopak, hudební sluch napomáhá do budoucna chápat matematiku, jestli si to dobře vybavuji. 9)

Tyto čtyři předměty kvadrivia stanovil Platón v Ústavě jako vhodné pro studium budoucích vládců. Kvadrivium se na univerzitách vyučuje jako vyšší stupeň, ale vzniklo dříve. Pýthagorás čerpal evidentně z hlubokých duchovních základů, kdežto trivium vzniklo na základech profánnějších.

Trivium

S rozvojem řecké demokracie po r. 500 př. Kr. a nutnosti vzájemné komunikace při správě věcí veřejných se rozvinulo umění rétoriky. Rubem této schopnosti byla možnost přesvědčit na základě řečových schopností i o nesprávných věcech. Jako prevence tohoto vznikla dialektika čili logika, která umožňovala zjistit, jestli řečník náhodou nelže nebo nechybuje ve svém proslvu. Dá se to chápat i jako soulad formy a obsahu. Jako poslední článek tohoto řeckého trivia se ustanovuje gramatika. To je v době, kdy se nashromáždí dostatečné množství písemností, podle kterých se dají sjednotit formální pravopisná pravidla.

Řím

Římané převzali disciplíny svobodných umění, i pojem kvadrivium poprvé použil právě zmiňovaný Boethius. Počátkem 5. stol. sepsal Martianus Capella spis O svatbě Filologie a Merkura. Merkur předává svatební dary v podobě sedmi panen, z nichž každá reprezentuje jedno svobodné umění. Poprvé je tak doložena ženská personifikace těchto disciplín.

Křesťanství

Křesťané řešili možnost převzetí pohanských tradic. Nepřevzít nic by mohla být ztráta, převzít něco by bylo podezřelé. Šalamounský postoj zaujal sv. Augustin v díle O křesťanské vzdělanosti (II., 60): „Stejně jako Izrael, vycházející z Egypta, si sebou vzal do země zaslíbené nikoli svévolně, nýbrž z božího příkazu, zlaté a stříbrné nádoby, šperky a drahocenné oděvy, aby jich užíval v božím jménu lépe a náležitěji nežli Egypťané, jejich nepraví držitelé – Egypťané totiž neměli jen zavrženíhodné modly, ale i tyto cenné věci – právě tak i my, křesťané, vycházejíce z pohanstva do nové éry, máme pohanům jako nepravým držitelům vyvlastnit to, co mají nejcennějšího, a čeho my můžeme užít k větší slávě boží: svobodná umění a vědy a některá velmi užitečná mravní naučení a vše, co kdy řekli ti, kteří se nazývají filozofy, nejspíše platonikové, pravdivého a naší víře odpovídajícího.“

Augustin tedy navrhl převzít pohanskou moudrost včetně svobodných umění, aniž by se vystavil podezření ze sympatií k pohanství.

Chartres

Ve Francii po roce 1000 existovalo více kultur. Na severu normanské vévodství, na jihu v tzv. languedocké oblasti jemná kultura trubadúrů opěvující rytířství a úctu k ženě, ve středu stála Paříž se sídlem králů. Jihofrancouzská kultura napomohla rozvíjet ženský kult Panny Marie, kterážto je lidskou pokračovatelkou Sofie. V Normandii působil filosof Vilém z Conches, uctívatel Filosofie. Zachoval po sobě mj. památku (viz obrázek č. 1), kde jsou čtyři postavy - v dolní části vpravo je "Magister Wilhelmus", tedy Vilém z Conches, proti němu "dux Normanie", tedy vévoda normanský. V horní části vpravo je "Plato", tedy Platón, proti němu "Philosophia".

Všechny tyto podněty se spojily v Chartres, do jejíž katedrální školy náležel i Vilém z Conches. Tamější katedrální škola po své obnově kolem roku 1000 vyučovala ještě před vznikem univerzit sedm svobodných umění. Důraz kladla na kvadrivium - toho si cenil Platón, Platóna si cenil Augustin, Platóna usadil naproti Filosofii Vilém z Conches, a tak není divu, že chartreská škola stála na pozicích (novo-)platonismu.

Katedrálu v Chartres podrobně popsal Peter Kováč. 10) Katedrála je zasvěcená Panně Marii, na sklech východní části katedrály jsou namalovány výjevy z jejího života. Na západní straně, kde stojí katedrální věže, jsou tři vchody a nad nimi tzv. tympanony s plastikami. Pravý tympanon (napravo při pohledu zvenku na kostel) ukazuje Pannu Marii s Ježíšem na klíně, přičemž pásech nad ní jsou andělé, alegorie sedmi svobodných umění a u každé alegorie jeden učenec, který té konkrétní disciplíně věnoval. Vnější pás odleva nahoru začíná Aristoteles a nad ním Dialektika - Aristoteles uměl klást otázky a diskutovat. Dále Cicero a Rétorika - Cicero je nejznámější římský rétor. Dále Boethius a Aritmetika - jedno Boethiovo dílo se jmenuje De Arithmetica. Dále Eukleidés a Geometrie - ze školy známe Eukleidovu větu. Dále Astronomie a Ptolemaios - Ptolemaiovův geocentrický model byl uznáván do té doby, než ho nahradil heliocentrický model Kopernikův (což Steiner hodně nelibě nese, ten Kopernikův model označuje za materialistický). 11) Dále Gramatika a Priscianus nebo Donatus. Vedle směrem doleva na vnitřním páse ještě Hudba a Pýthagorás, tedy učenec, který seznámil lidstvo s hudbou sfér. (viz obrázek č. 2)

Kováč k tomu píše: "Zleva doprava postupně za sebou následují Dialektika s květinou jako symbolem dobra a drakem jako symbolem zla, Rétorika hovořící a vykládající, Geometrie rýsující na desce, Aritmetika (dnes bez atributů), Astronomie bedlivě pozorující nebeskou klenbu a Gramatika přísně vyučující dva nezbedné žáky. Pro sedmou hudbu, rozeznávající zvonky, už z hlediska symetrie nezbylo místo, byla proto umístěna vlevo od Gramatiky. ...

Podobný cyklus sedmi svobodných umění zdobil už paláce císaře Karla Velikého a

proklamoval ideje karolinské renesance. Na Královském portálu získala dávná myšlenka nový obsah. Kristus na kolenou své matky zosobňuje Boží moudrost (sapientia), kterou obklopuje pozemská věda (scientia), jež je jí podřízena a slouží k jejímu poznání. Myšlenka bezprostředně souvisela s posláním místní katedrální školy. Její kancléř Thierry ze Chartres sepsal traktát pojednávající o sedmi svobodných uměních, kde formuloval názor, že mnohá z tajemství Stvořitele i samotného stvoření lze objasnit pomocí důkazů poskytnutých vědními obory, zvláště aritmetikou a geometrií. ... Asi proto není úplně náhoda, že při uspořádání symbolů se paní Aritmetika a paní Geometrie dostaly až na vrchol pravého vchodu, kompozičně přímo nad hlavy Panny Marie a Krista." (s. 167)

Ve střední Evropě jsou alegorie sedmi svobodných umění (bez Logiky) dochovány na gotických malbách v kostele ve slovenském Štítníku. (viz obázek č. 3)

Herrada z Landsbergu

Jiné atributy alegorií nabízí rukopis Hortus deliciarum z. 12. stol. od Herrady z Landsbergu. Viz obrázek č. 4) Landsberg byl klášter v Alsasku, rukopis byl zničen během nějaké války, ale naštěstí byl učiněn obkres zachycující svobodná umění spolu s Filosofii. Uvnitř v kruhu trůní Filosofie, pod ní postavy Sokrata a Platóna. Z těla Filosofie proudí sedm pramenů, zřejmě mléko, nápis vpravo nahoře tvrdí, že sedm pramenů moudrosti proudí z Filosofie, které jsou nazývány svobodná umění, a že Duch svatý přichází skrz sedm svobodných umění, která jsou tam jmenována.

Alegorie ženských postav krouží kolem Filosofie. Odshora podle směru hodinových ručiček začíná Gramatika s knihou a nějakou knutou (asi že žák má umět skloňovat, jak když bičem prásá). Dále Rétorika s tabulí a psacím náčiním, Dialektika se psí hlavou (caput canis), Musica má hudební nástroje, Aritmetika počítadlo, Geometrie kružítko, Astronomie hvězdy.

Rukopis je tedy výrazem spojení Filosofie se sedmi svobodnými uměními, spojuje křesťanství s antickou tradicí, kterou respektuje. Exoterní křesťanství od tohoto spojení začíná ustupovat, symbolem může být rukopis Petra z Lombardie, kde je ženská postava na voze, jehož čtyři kola nese vždy jedna ženská postava a další tři táhnou oj. (viz obrázek č. 5) Těch sedm postav jsou opět svobodná umění, ale postava na voze je Teologie, které ony postavy slouží. Je tu vidět postoj exoterního křesťanství, podle kterého je Filosofie služkou Teologie (Philosophia ancilla Theologiae est), její podpůrnou disciplínou. A z tohoto postoje ostatně vychází i Peter Kováč, když považuje alegorie svobodných umění podřízené Boží moudrosti, kterou navíc v jeho výkladu symbolizuje Kristus, nikoli Panna Marie, která ho drží na klíně.

V dnešním populárním myšlení je pak filosofie symbolem abstraktní vědy hýřící cizími pojmy a odtržené od života, nějaké přemítání o jakémsi čemsi. Filosofie pro staré filosofy byla naukou i živoucí bytostí. Přirovnal bych to k tomu, že se na moudrost (třeba tu antroposofickou) mohu těšit stejně jako na setkání s člověkem a dokáže mě to stejně naplnit; osobní vztah tam v nějaké formě zůstává.

Poznámky:

- 1) http://antroposof.sk/diela_pc/steiner_bytostna_podstata_anthroposofie.pdf
- 2) Život sv. Konstantina Cyrila, kapitola 3. In: Josef VAŠICA: Literární památky epochy velkomoravské. Lidová demokracie, Praha 1966, s. 183.
- 3) BOETHIUS: Filosofie utěšitelkou. Vyšehrad, Praha 2012, s. 8 a 11.
- 4) Jistý vztah mléka a nesobecké lásky fungoval ve stavu lidstva v rané lemurské epoše: "Pak nadešla důležitá doba, ve které se oplozující bytosti projevovaly v astrální atmosféře tehdy žijícími přírodními útvary; lidé i zvířata dostávali oplozující a výživné substance zároveň prostřednictvím okolního rostlinného světa. Tyto rostliny vylučovaly látku, která měla určitou podobnost s pozdějšími mlékem lidí a zvířat. Posledním pozůstatkem takových rostlin vylučujících mléko je například smetanka lékařská. Tímto způsobem se tehdy lidé vyživovali a oplozovali z okolní přírody; byli nesobeckými bytostmi. Živilo se zcela vegetariánsky, přijímali jen to, co jim příroda poskytovala dobrovolně, živilo se mléčnými a medovými šťávami." (http://antroposof.sk/diela_tlac/steiner_pred_branou.pdf , s. 48) Když žili lidé v nesobeckém stavu, tak se živilo mlékem, které jim příroda poskytovala z lásky.
- 5) Okruh a střed 4/2011, s. 31-32.
- 6) Jakub BÖHME: Cesta ke Kristu. Praha, Vyšehrad 2003, s. 261.
- 7) Okruh a střed 4/2011, s. 4-5.
- 8) http://antroposof.sk/diela_pc/steiner_o_panne_sofii_pc.pdf
- 9) O vztahu hudby a matematiky i kniha Eli MAOR: Kolik matematiky je v hudbě; Od Pythagora k Schoenbergovi. Argo, Praha 2020. - <https://www.kosmas.cz/oko/ukazky/466927/kolik-matematiky-je-v-hudbe/>
- 10) Peter KOVÁČ: Katedrála v Chartres. Ars auro prior 2015.
- 11) Ptolemaios byl zároveň autorem Ptolemaiovy mapy, která zahrnuje území dnešního Česka a mj. poprvé udává jméno Sudety pro pohraniční pohoří. Astronomové a kartografové totiž byli spojeni ještě přes další vědy, a sice astrologii a přes ní s lékařstvím.

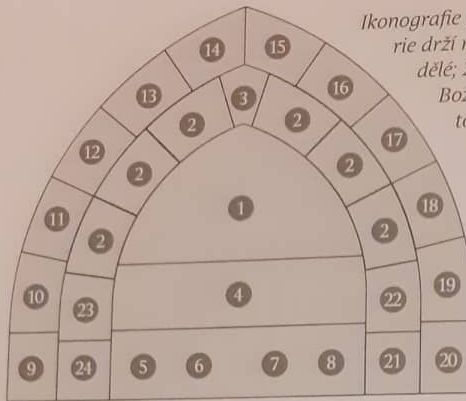
Lékaři odhalovali nemoci jedince podle jeho horoskopu, znali tedy astrologii. Při tvorbě horoskopu je nutné znát místo narození, protože čas se na různých místech liší - mezi Prahou a Brnem je rozdíl cca dvě minuty, mezi Prahou a Moskvou cca dvě hodiny. Kdo chtěl vypočítat správný čas, musel se vyznat v zemských souřadnicích, a tím i v mapách. Nejstarší mapu Čech tak r. 1518 nakreslil jistý Klaudyán. Klaudyán byl konfesí český bratr a působil v centru českobratrské církve v Mladé Boleslavi. V Boleslavi se po něm jmenuje nemocnice, protože Klaudyán byl právě také lékař.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1) Vilém z Conches

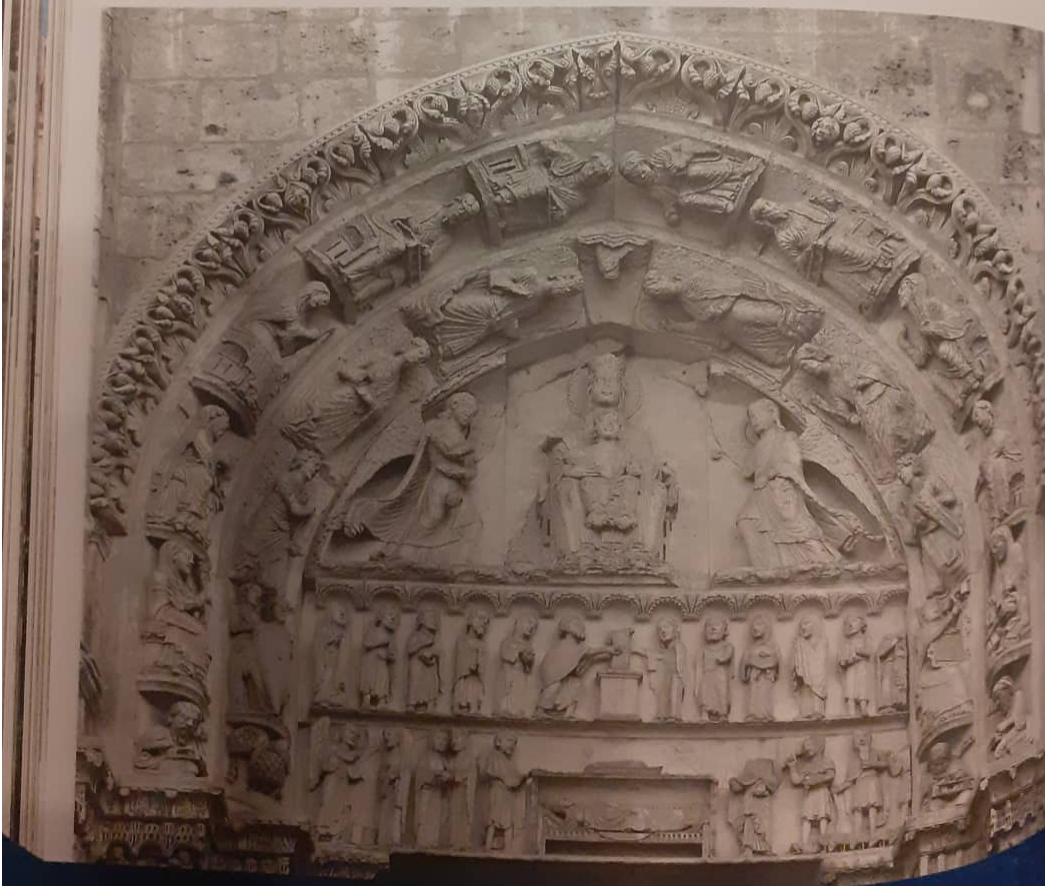

2) Tympanon v Chartres – Dušan Kováč, s. 166.

Ikony pravého tympanonu: 1. trůnící korunovaná Panna Marie drží na kolenou malého Krista, po stranách madony dva andělé; 2. kolem tympanonu šest andělů; 3. nad hlavou Marie Boží ruka; překlad pod tympanonem, horní řada: 4. Obětování Krista v chrámu; překlad pod tympanonem, dolní řada zleva doprava: 5. Zvěstování Panně Marii, 6. Navštívení Marie a Alžběty, 7. Narození Krista a 8. Zvěstování pastýřům; archivoly kolem tympanonu (sedm svobodných umění): 9. Aristotelés, 10. Dialektika, 11. Cicero, 12. Rétorika, 13. Boéthius, 14. Dialektika, 15. Geometrie, 16. Eukleidés., 17. Arithmetika, 18. Ptolemaios, 19. Gramatika, 20. Priscianus nebo Donatus, 21. Pythagoras, 22. Hudba; dva symboly zvířetníku: 23. Ryby a 24. Blíženci.

Tympanon, překlad a archivoly pravého vchodu Královského portálu v Chartres: uprostřed trůnící korunovaná Panna Marie drží na kolenou malého Krista, po stranách madony dva andělé a kolem tympanonu šest andělů, nad hlavou Marie Boží ruka; na horním překladu pod tympanonem Obětování Krista v chrámu, na dolním překladu Zvěstování Panně Marii, Navštívení Marie a Alžběty, Narození Krista a Zvěstování pastýřům; archivoly kolem tympanonu svobodná umění a jejich hlavní představitelé, dva symboly zvířetníku (Ryby a Blíženci) a andělé.

christliche
psala, že v
Krista ve s
vstupují
a navíc na
svatozář
sv. Duch
Trojice. M
vyrazem
cele božs
na rebus
století d
Inkar
prava č
tálu. Pri
reliefu r
tování F
ty. Naro
a Zvěst
van Úv
scenou
ni na z
ským
Charite
zara v.
že ales
portal
liefy c
novan
kolen
menn
ky, kt
poutr
mado
alego
dopr
lektiv
a s c
hovo
na d
Astre
klen

3) Alegorie sedmi svobodných umění ve Štítniku

5) Theologie od Petra Lombardského

